

a r t e

În cadrul Festivalului Național de Teatru din acest an, am putut urmări, la Centrul Național al Dansului București, lucrările a trei coregrafe de facturi cu totul diferite, trei universuri aparte, asupra cărora ne vom apleca pe rând.

Catherine Diverrès este la a doua întâlnire cu publicul românesc. Prima oară ne-a vizitat în 1993, dansând chiar ea, împreună cu partenerul ei, Bernardo Montet, în piesa *Instance*. De astă dată i-am văzut doar coreografiile, dansate de două dintre interpretele sale, Isabelle Kürzi și Carole Gomez, de la Centre National Choregraphique de Rennes et de Bretagne, unde Catherine Diverrès este de mulți ani directoare. Spectacolul, intitulat *Voltes*, a fost alcătuit dintr-o suită de momente în care, pe rând, fiecare dintre cele două interprete făcea câte o adevărată voltă de la un capăt la altul al pământului și de la o civilizație la alta, întotdeauna fiind însă vorba despre visele și amintirile unei femei. Deși cele opt piese din recital au fost create de-a lungul multor ani, din 1983 și până în 1999, și deși zonele de cultură evocate, cea rusă, sau franceză, sau japoneză etc., erau în mod firesc la mare distanță una de cealaltă, trăsătura lor de unire nu era doar sensibilitatea personajului feminin, care se pogora parcă în străfundurile sale afective, evocându-le, ci și stilul caracteristic coregrafei, preluat cu fidelitate de interpretele sale: o mișcare de o mare delicatețe și, așa cum s-a putut vedea și în lucrarea prezentată prima oară la noi, o alternanță de gesturi reținute urmate de explozii de mișcare. Totuși, o preluare insistentă a unor mișcări, transmise de la o piesă la alta, a adus, la un moment dat, o notă de monotonie în această suită. Cum, din 1993, am mai urmărit pe *Mezzo* și alte creații ale Catherinei Diverrès, ni s-a părut, de asemenea, că introducerea în compoziția de ansamblu, de factură contemporană, a unor vocabule proprii dansului clasic, aduce o notă aparte tuturor solo-urilor feminine din acest recital. Oricum, spectacolul *Voltes* ne-a prezentat numai una dintre fațetele creației coregrafei franceze, deschisă colaborărilor cu unii artiști plastici și extrem de sensibilă la problemele lumii contemporane și în special la violențele ei.

Valentina de Piante - Niculae este o tânără și talentată dansatoare, pe care am cunoscut-o acum și în calitate de coregrafă. Italiancă de origine, ea s-a stabilit de mai mulți ani în România. Acest fapt începe să aibă o anumită semnificație, deoarece sunt deja câțiva dansatori străini care creează în ambientul dansului contemporan

Trei universuri coregrafice

românesc și se stabilesc aici. Dincolo de istoriile lor personale, care-i determină la acest pas, acest lucru dovedește că ei găsesc aici, mai ales de când s-a înființat Centrul Național al Dansului București, un spațiu artistic în care să-și poată continua și dezvolta demersul artistic. Am remarcat, în mai multe rânduri, calitățile plasticii corporale proprii Valentinei de Piante, în coregrafiile ale colegilor ei din România. De astă dată a fost ea cea care și-a modelat mișcările, antrenând în demersul ei, intitulat *Corporis Memoriae*, și pe Ana Cătălina Gubandru, Paul Dunca, Paul Cimpoieru și Lucile Maud Julaud. După ce o perioadă s-a dedicat în primul rând familiei și celor doi copii aduși pe lume, s-a redăruit cu trup și suflet dansului, reușind să construiască, într-un timp relativ scurt, o mică echipă care să o înțeleagă și să o secondeze în căutările ei. Strădaniile coregrafei și ale dansatorilor ei au mers în direcția recuperării memoriei propriului corp și a senzațiilor de a atinge și de a fi atins. În această ultimă direcție, preocupările Valentinei de Piante se întâlnesc cu cele ale uneia dintre direcțiile dansului contemporan japonez. Dar dincolo de teoretizări și experimente este important ceea ce a rezultat, căci precum se știe, în artă, nu subiectul, nu tema, nu proiectul contează, ci creația propriu zisă – în acest caz opera coregrafică care a văzut lumina scenei. Or, suita de momente din *Corporis Memoriae*, în primul rând cele dansate de Valentina de Piante, dar și acelea ale întregului ei grup, sunt de o plasticitate și de o vitalitate remarcabile. Drumul pe care a început să și-l croiască în artă această tânără coregrafă, împământenită la noi, este cât se poate de promițător.

Vera Mantero este dansatoarea și coregrafa portugheză, cu o foarte bogată carieră artistică, pe care am putut-o urmări, cu deosebit interes, tot pe scena rondă de la

CNDB. Stilul ei este de o mare originalitate, neșemănând cu absolut nimic din tot ce am putut vedea, până în prezent, în întreaga arie a dansului contemporan din Europa. E drept, ea a studiat și în America. Dansatoarea își folosește corpul integral, ca mișcare de dans, foarte specială, ca expresie facială și ca voce, compoziția și improvizația – aceasta din urmă desfășurată într-un cadru bine conturat însă – asamblându-se ingenios. În prima piesă pe care a interpretat-o, *un Lucru misterios, a spus e.e.cummings*, a evocat arta și personalitatea celebrei dansatoare de cabaret, Joséphine Baker, pe care poetul E.E. Cummings o descrisese ca pe „un Lucru misterios, nici primitiv, nici civilizată, sau dincolo de timp, în sensul în care emoția este dincolo de aritmetică”. Însăși apariția treptată a corpului gol al dansatoarei, într-un străveziu maiou colant, corp luminat încet de la cap până la picioarele încălțate cu pantofi-copită, iar în rest rămas într-un hâu de întuneric, ne-a introdus de la început într-o lume misterioasă, plină de ambiguități. Mișcările minime, când lascive, când candidale ale acestui corp, la care s-au adăugat cuvintele rostite, șoptite, țipate, cântate – o tristețe, o imposibilitate, o cădere, o absență, o prăpastie, o ne-trăire, o ne-putere etc., punctate din când în când de vorba, atroce – au contribuit, în egală măsură la straniul evocator al acestei piese. Cea de a doua lucrare, cu totul diferită de prima, *Poate că ar putea să danseze întâi și să gândească apoi*, a fost ca o joacă, cu mișcări de o fantezie nebulă, însoțite de o serie de expresii faciale neașteptate, dar întru totul adecvate gesturilor respective. Prin Vera Mantero, contribuția dansului la acest Festival Național de Teatru a fost substanțială.

Liana TUGEARU

